Stručni rad

ANALIZA RAZINE FINANCIJSKE PISMENOSTI UČENIKA SREDNJE ŠKOLE DUGO SELO

Miroslav Begić

SŠ Dugo Selo

Sažetak:

Povodom obilježavanja Svjetskog dana štednje 2022. godine u SŠ Dugo Selo provedena je anonimna anketa za učenike raznih zanimanja i razreda. Anketa je provedena online na Google Forms upitniku. Upitnik su popunjavali ekonomisti, gimnazijalci, tehničari za računarstvo, frizeri, elektroinstalateri i automehaničari. Za učenike je pripremljeno 41 pitanje. Pitanja su se odnosila na štednju, upravljanje novcem, bankarske proizvode, osobni proračun, ulaganja, džeparac , stavove, znanja o financijskoj pismenosti te ulogu obitelji i škole u financijskom obrazovanju učenika. Upitnik su popunila ukupno 122 učenika. Učenici su upitnik popunjavali u školi tijekom nastavnog procesa. Svi odgovori i podatci su analizirani s ciljem sagledavanja razine financijske pismenosti anketiranih učenika. Analizom rezultata provedenog istraživanja može se zaključiti da učenici posjeduju osnovna znanja o financijskoj pismenosti, ali ipak postoji prostor za daljnje unaprjeđenje. Za učenike je potrebno organizirati radionice i projekte na temu financijske pismenosti, ali i povećati suradnju škole i roditelja jer roditelji imaju veliku ulogu u razvoju financijskih navika učenika. Također bitna je i suradnja škole s financijskim institucijama koje u zadnjih nekoliko godina intenzivno provode prigodne radionice, predavanje, prigodne kvizove i natjecanja. Veliku ulogu o ovom važnom području imaju i mediji koji skreću pozornost javnosti na ovu bitnu životnu vještinu.

Ključne riječi: financijska pismenost, štednja, osobni proračun, džeparac, stavovi o novcu.

1.Uvod

Financijska pismenost je važno područje kojemu se nekoliko zadnjih godina konačno poklanja potrebna pažnja. Financijsko obrazovanje mladih je svakako bitno za donošenje ispravnih financijskih odluka, ali će te odluke isto tako utjecati i na gospodarstvo zemlje u kojoj žive. Financijski pismena osoba posjeduje znanja, vještine, stavove o upravljanju novcem i na temelju toga donosi ispravne financijske odluke. Učenici zanimanja ekonomist (sada referent za poslovnu ekonomiju) tijekom četverogodišnjeg obrazovanja imaju mogućnost usvojiti temeljna znanja, vještine i stavove o novcu i racionalnom trošenju. Međutim učenici drugih zanimanja do sada su bili u nepovoljnom položaju što se tiče financijskog obrazovanja. Uvođenjem modularne nastave i učenici drugih zanimanja imaju priliku stjecati znanja i vještine o financijskoj pismenosti kroz suradnju nastavnika u istom modulu ili kao do sada kroz fakultativnu nastavu. Kroz izvannastavne aktivnosti (obilježavanje Svjetskog dana štednje, Svjetski i Europski tjedan novca i sl.) može se i učenicima drugih zanimanja omogućiti da usvoje nova znanja iz područja financijske pismenosti. Obzirom na navedenu problematiku bilo je važno provesti analizu razine financijske pismenosti učenika naše škole.

2. Opći i specifični ciljevi istraživanja

Opći cilj ovog istraživanja je utvrditi razinu financijske pismenosti učenika Srednje škole Dugo Selo.

Specifični ciljevi su:

- provjeriti znaju li učenici sastaviti osobni proračun
- utvrditi visinu njihovih primitaka i izdataka
- ispitati njihove navike štednje od djetinjstva do srednjoškolskih dana
- ispitati vještine upravljanja novcem i stavove o novcu
- utvrditi razinu znanja o osnovnim bankarskim proizvodima
- provjeriti koliko su spremni na racionalno trošenje i odgovorno financijsko ponašanje
- analizirati ulogu roditelja i škole u financijskom obrazovanju učenika

3. Rezultati istraživanja

3.1. Navike štednje u djetinjstvu

Od ukupno 122 učenika, 114 učenika (93%) izjavilo je da su kao djeca štedjeli novčanice i kovanice u kasici, dok njih 8 (7%) nije imalo takvu naviku.

Još uvijek 52 učenika (41%) čuvaju novac u kasici, njih 37 (29%) nastavilo je sa štednjom i u osnovnoj školi, dok je 28 učenika (22%) štedjelo novac u kasici sve do polaska u osnovnu školu. Sedam učenika (6%) nikada nije štedjelo, nego su sav novac odmah potrošili, tri učenika (2%) nisu štedjeli jer nisu imali dovoljno novca.

Što bi učinili s uštođenim novcem, 50 učenika (41%) izjavilo je da su kupili željeni predmet, 43 učenika (35%) dio novca su potrošili, a ostatak zadržali u kasici i nastavili štedjeti. 12 učenika (10%) ispraznilo je kasicu i novac pohranilo u kući te nastavilo sa štednjom. 10 učenika (8%) izjavilo je da su im roditelji otvorili dječju štednju u banci, dok je 7 učenika (6%) sav novac potrošilo s prijateljima.

3.2. Štednja i bankarske usluge

Na pitanje imaju li ili su imali dječju štednju u banci, 72 učenika (59%) odgovorilo je da nemaju, 18 učenika (15%) čuva uštođevinu kod kuće, dok 14 učenika (11%) ima otvorenu dječju štednju u banci. Sedam učenika (6%) imalo je dječju štednju, ali je nisu obnavljali jer su sav novac potrošili. Većina učenika, njih 94 (77%), izjavila je da će nastaviti sa štednjom i tijekom srednje škole, dok 28 učenika (23%) nema takvu namjeru.

3.3. Džeparac i izvori primitaka

Što se tiče visine dnevnog džeparca, 66 učenika (54%) raspolaže s iznosima od 10,00 do 20,00 kuna (1,33 do 2,65 eura), 31 učenik (25%) između 30,00 i 50,00 kuna (3,98 i 6,64 eura), dok 9 učenika (7%) ima više od 100 kuna (13,27 eura) dnevno.

Učenici dobivaju džeparac najčešće od roditelja, što je izjavilo 114 učenika (61%). 28 učenika (15%) džeparac dobiva od djeda i bake, 25 učenika (13%) dio novca uspijeva samostalno zaraditi, 13 učenika (7%) dobiva džeparac od rodbine, a 6 učenika od starijeg brata ili sestre.

Uz džeparac, 88 učenika (72%) ima i dodatna primanja, dok 34 učenika (28%) nema dodatnih primitaka.

3.4. Upravljanje novcem i potrošnja

Većina učenika, njih 82 (67%), nikada nije bilježila svoje primitke i izdatke. 17 učenika (14%) redovito sve bilježi, isto toliko misli da im to nije potrebno, dok 6 učenika (5%) ne zna kako to učiniti.

Džeparac i druge primitke učenici najčešće troše na hranu u školi (80 učenika), izlaske (61 učenik), kupnju nepotrebnih stvari (22 učenika), kozmetiku (20 učenika), bonove za mobitel (20 učenika), kulturne sadržaje poput kazališta, kina i koncerata (17 učenika), hobi (16 učenika) te rijetko na utakmice (4 učenika).

Od ukupnog iznosa džeparca i drugih primitaka, 83 učenika (68%) uspije uštedjeti dio novca, 30 učenika (25%) ne uspije ništa uštedjeti, dok 9 učenika (7%) navodi da dobivaju premalo novca za štednju.

3.5. Stavovi prema štednji

Veći broj anketiranih učenika smatraju da mogu uštedjeti tako da u školu nose sendviče od kuće, uvijek dobro razmisle o stvarnoj potrebi kupnje svakog proizvoda, smanje izlaske, da kupuju na akcijama, ne troše na nepotrebnu kozmetiku i brendiranu odjeću i svakako smanje izdatke za bonove i časopise.

Ušteđeni novac većina ispitanika bi potrošila na polaganje vozačkog ispita (58 učenika), dok bi 44 učenika nastavilo štedjeti za ostvarenje većih životnih ciljeva. Dio učenika planira ušteđevinu potrošiti na putovanja, obrazovanje, kupnju određenih proizvoda.

Velika većina učenika (104 učenika, njih 85%) smatra da je štednja dobra odluka, dok manji dio ne razmišlja previše od budućnosti ili smatra da im štednja nije uopće potrebna.

4. Zaključak

Rezultati istraživanja pokazuju da učenici Srednje škole Dugo Selo u velikoj mjeri razumiju važnost štednje i odgovornog upravljanja novcem mada postoje i određeni nedostatci u praktičnom znanju o financijskim uslugama i upravljanju novcem. Najveći utjecaj na financijsku pismenost učenika imaju roditelji dok škola ima važnu ulogu, ali još uvijek nisu iscrpljene sve mogućnosti napredovanja učenika. Učenici posjeduju solidne temelje financijske pismenosti, ali ih je potrebno dodatno poticati na financijsko obrazovanje kroz nastavni proces, fakultativnu nastavu, izvannastavne aktivnosti, projekte, stručne posjete financijskim institucijama i muzejima (novca i vrijednosnih papira).

5. Literatura

[1.] Begić, M. (2026). Elaborat o financijskoj pismenosti srednjoškolaca: znanja, stavovi i navike.
[2.] Marijana Ivanov, Dajana Barbić i Andrea Lučić (2018,), Moj novac, moja budućnost, Štedopis, Institut za financijsko obrazovanje.
[3.] Google Forms obrazac

U susret Svjetskom danu štednje 2022. godine – Ispunite obrazac